

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

Komentarz do zmian 2016

redakcja naukowa Dariusz Świecki

Barbara Augustyniak, Krzysztof Eichstaedt

Michał Kurowski, Dariusz Świecki

KOMENTARZE

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

Komentarz do zmian 2016

redakcja naukowa Dariusz Świecki

Barbara Augustyniak, Krzysztof Eichstaedt

Michał Kurowski, Dariusz Świecki

KOMENTARZE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 czerwca 2016 r.

z uwzględnieniem artykułów komentowanej ustawy, które wejdą w życie 1 stycznia 2017 r.

Wydawca

Klaudia Szawlowska-Milczarek

Redaktor prowadzący

Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne

JustLuk

Łamanie

JustLuk

Komentarze opracowali:

Barbara Augustyniak – art. 611u, 611wd; art. 20–28 ustawy nowelizacyjnej

(Dz.U. z 2016 r. poz. 437)

Krzysztof Eichstaedt – art. 46, 47, 50, 55, 71, 75, 78, 80a, 81, 84, 87a, 229, 230, 231, 236, 237, 237a, 237b, 249a, 250, 254, 258, 259, 279, 280, 285, 287, 293, 337, 337a, 338, 338a, 339, 342, 343, 343a, 344a, 344b, 349, 351, 352, 353, 354a, 381, 413, 418a, 422, 424, 502, 517c, 517d, 517h, 618f, 632, 632a, 672

Michał Kurowski – art. 2, 5, 23b, 96, 100, 106, 116, 132, 139, 141, 143, 147, 148,

152–154, 156, 156a, 167, 168a, 168b, 171, 213, 297, 300, 304, 306, 311, 313, 321, 325a, 325e, 325i, 328, 332, 333, 334, 335, 336

Dariusz Świecki – art. 30, 40a, 41a, 42, 366, 367a, 370, 376, 385, 387, 389, 391, 393, 393a, 394, 396a, 402, 404a, 425, 427, 433, 434, 439, 440, 444, 446, 447, 448, 449a, 450, 452, 461, 464, 523, 524, 538, 539a, 539b, 539c, 539d, 539e, 539f, 552a, 540b, 542, 552, 552a, 552b, 553, 553a, 554, 555, 557, 558

© Copyright by

Wolters Kluwer SA, 2016

ISBN: 978-83-264-8999-0

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	11
Wstęp	15
Część I. Komentarz do zmian w k.p.k. wprowadzonych ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 437)	19
Art. 2. [Cele kodeksu]	19
Art. 5. [Zasada domniemania niewinności, <i>in dubio pro reo</i>]	23
Art. 23b. (uchylony)	26
Art. 30. [Posiedzenie – skład sądu]	28
Art. 40a. [Wyłączenie sędziego na wniosek strony złożony przed rozpoczęciem przewodu sądowego]	30
Art. 41a. [Pozostawienie wniosku o wyłączenie sędziego bez rozpoznania]	36
Art. 42. [Postępowanie w przedmiocie wyłączenia]	41
Art. 46. [Prokurator – udział w rozprawie]	43
Art. 47. [Wyłączenie oskarżyciela publicznego]	45
Art. 50. [Zakaz kumulacji ról procesowych]	52
Art. 55. [Subsydiarny oskarżyciel posiłkowy]	53
Art. 71. [Oskarżony, podejrzany – definicje]	63
Art. 75. [Obowiązki oskarżonego]	67
Art. 78. [Obrońca z urzędu – prawo ubogiego]	71
Art. 80a. (uchylony)	79
Art. 81. [Wyznaczenie obrońcy z urzędu]	80
Art. 84. [Zakres udziału obrońcy]	84
Art. 87a. (uchylony)	93

Art. 96.	[Posiedzenie – zasady udziału stron]	93
Art. 100.	[Orzeczenia i zarządzenia – ogłaszanie, doręczanie, pouczenie]	97
Art. 106.	[Orzeczenia i zarządzenia w postępowaniu przygotowawczym]	104
Art. 116.	[Forma wniosków lub oświadczeń stron i innych uprawnionych]	108
Art. 132.	[Doręczenie do rąk adresata, dorosłego domownika, za pomocą faksu]	110
Art. 139.	[Uznanie pisma za doręczone]	112
Art. 141.	[Delegacja ustawowa]	113
Art. 143.	[Czynności protokołowane]	114
Art. 147.	[Rejestracja obrazu lub dźwięku]	117
Art. 148.	[Elementy protokołu]	124
Art. 148a.	[Anonimizacja]	125
Art. 152.	[Wniosek o sprostowanie protokołu rozprawy, posiedzenia lub przekładu zapisu]	136
Art. 153.	[Tryb sprostowania protokołu]	136
Art. 154.	[Sprostowanie omyłek pisarskich i rachunkowych]	137
Art. 156.	[Przeglądanie akt sprawy, czynienie odpisów i kserokopii]	143
Art. 156a.	[Udostępnianie danych lub oryginałów dokumentów z załącznika adresowego]	156
Art. 167.	[Inicjatywa dowodowa stron w postępowaniu przed sądem]	158
Art. 168a.	[Zakaz przeprowadzania i wykorzystania dowodów uzyskanych za pomocą czynu zabronionego]	164
Art. 168b.	[Wykorzystanie dowodu uzyskanego w wyniku kontroli operacyjnej]	176
Art. 171.	[Zasady przeprowadzania przesłuchania]	182
Art. 213.	[Dane osobowopoznawcze, dane o karalności]	186
Art. 229.	[Treść protokołu zatrzymania rzeczy lub przeszukania] ..	193
Art. 230.	[Zatwierdzenie zatrzymania, zwrot rzeczy]	195
Art. 231.	[Złożenie rzeczy do depozytu sądowego]	200
Art. 236.	[Zażalenie]	207
Art. 237.	[Warunki zastosowania, organ, podmioty kontrolowane, odtworzenie zapisów]	209
Art. 237a.	[Wykorzystanie dowodu uzyskanego w wyniku kontroli] ...	228
Art. 237b.	(uchylony)	230
Art. 249a.	[Podstawa dowodowa tymczasowego aresztowania]	230
Art. 250.	[Właściwość organów]	233

Art. 254.	[Wniosek o uchylenie lub zmianę środka zapobiegawczego]	243
Art. 258.	[Przesłanki szczególne]	247
Art. 259.	[Odstąpienie, wyłączenie tymczasowego aresztowania] ...	254
Art. 279.	[Przesłanki wydania listu gończego]	257
Art. 280.	[Treść listu gończego, rozpowszechnienie]	259
Art. 285.	[Kara pieniężna, zatrzymanie, przymusowe doprowadzenie]	261
Art. 287.	[Niewypełnienie obowiązków oraz aresztowanie]	263
Art. 293.	[Właściwość organów, zażalenie]	273
Art. 297.	[Cel i zakres]	282
Art. 300.	[Podejrzany – obowiązek pouczenia]	286
Art. 304.	[Obowiązek zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa]	292
Art. 306.	[Zażalenie na odmowę wszczęcia lub umorzenie śledztwa]	293
Art. 311.	[Organy prowadzące śledztwo]	295
Art. 313.	[Postanowienie o przedstawieniu zarzutów]	300
Art. 321.	[Zakres czynności przy zamknięciu śledztwa]	302
Art. 325a.	[Organy; odpowiednie stosowanie przepisów o śledztwie]	310
Art. 325e.	[Wszczęcie, odmowa wszczęcia, umorzenie, zawieszenie dochodzenia, zażalenie]	312
Art. 325i.	[Ukończenie dochodzenia; termin]	318
Art. 328.	[Uchylenie postanowienia o umorzeniu przez prokuratora generalnego]	320
Art. 332.	[Treść]	323
Art. 333.	[Załączniki i elementy dodatkowe]	325
Art. 334.	[Czynności związane z wysyłaniem do sądu]	328
Art. 335.	[Skazanie bez rozprawy – wniosek]	331
Art. 336.	[Warunkowe umorzenie postępowania – wniosek]	340
Art. 337.	[Formalna kontrola aktu oskarżenia]	343
Art. 337a.	[Informacje udzielone pokrzywdzonemu na jego wniosek]	349
Art. 338.	[Doręczenie aktu oskarżenia i jego następstwa]	352
Art. 338a.	[Skazanie bez rozprawy na wniosek oskarżonego]	357
Art. 339.	[Wyznaczenie posiedzenia; merytoryczna kontrola aktu oskarżenia]	360
Art. 342.	[Warunkowe umorzenie postępowania – wyrok]	364
Art. 343.	[Skazanie bez rozprawy – posiedzenie, wyrok, możliwość łagodzenia kary]	367

Art. 343a.	[Posiedzenie w przedmiocie wniosku oskarżonego o skazanie bez rozprawy]	369
Art. 344a.	[Zwrot sprawy prokuratorowi w celu uzupełnienia postępowania przygotowawczego]	372
Art. 344b.	[Tryb postępowania po uzupełnieniu postępowania przygotowawczego]	379
Art. 349.	[Posiedzenie organizacyjne]	380
Art. 351.	[Wyznaczenie składu orzekającego]	383
Art. 352.	[Dopuszczenie dowodów]	392
Art. 353.	[Zawiadomienie o rozprawie – termin]	393
Art. 354a.	[Obowiązek wysłuchania przed orzeczeniem środka zabezpieczającego]	398
Art. 366.	[Kierownicza rola przewodniczącego]	400
Art. 367a.	(uchylony)	402
Art. 370.	[Sposób przesłuchania, kolejność zadawania pytań]	403
Art. 376.	[Prowadzenie rozprawy pod nieobecność oskarżonego] ...	409
Art. 381.	[Rozpoczęcie rozprawy]	415
Art. 385.	[Zwięzłe przedstawienie zarzutów oskarżenia]	420
Art. 387.	[Dobrowolne poddanie się karze]	424
Art. 389.	[Warunki odczytania protokołów wyjaśnień]	430
Art. 391.	[Warunki odczytania protokołów zeznań]	436
Art. 393.	[Odczytanie dokumentów urzędowych i prywatnych] ...	445
Art. 393a.	[Odtwarzanie nagrań]	450
Art. 394.	[Uznanie za ujawnione]	453
Art. 396a.	[Przerwanie lub odroczenie rozprawy w celu zebrania dodatkowych dowodów przez oskarżyciela publicznego]	454
Art. 402.	[Prowadzenie rozprawy po przerwie]	462
Art. 404a.	(uchylony)	465
Art. 413.	[Treść wyroku]	465
Art. 418a.	[Upublicznienie wyroku wydanego poza rozprawą]	470
Art. 422.	[Wniosek o sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku]	471
Art. 424.	[Elementy uzasadnienia wyroku]	479
Art. 425.	[Podmioty uprawnione, zakres, <i>gravamen</i>]	484
Art. 426.	[Zaskarżanie orzeczeń wydanych w postępowaniu odwoławczym]	487
Art. 427.	[Elementy środka odwoławczego]	489
Art. 433.	[Granice rozpoznania środka odwoławczego]	496
Art. 434.	[Zakaz <i>reformationis in peius</i>]	503
Art. 439.	[Bezwzględne przyczyny odwoławcze]	509
Art. 440.	[Rażąca niesprawiedliwość orzeczenia]	513

Art. 444.	[Podmioty uprawnione]	516
Art. 446.	[Osoby sporządzające apelację; odpisy apelacji]	520
Art. 447.	[Zakres zaskarżenia]	522
Art. 448.	[Postępowanie międzyinstancyjne]	525
Art. 449a.	[Uzupełnienie uzasadnienia wyroku]	526
Art. 450.	[Zasady udziału stron w rozprawie]	528
Art. 452.	[Postępowanie dowodowe przed sądem odwoławczym]	531
Art. 461.	[Odpisy, zawiadomienie osób, których dotyczy postanowienie]	536
Art. 464.	[Zasady udziału stron w posiedzeniu]	539
Art. 502.	[Maksymalna kara]	542
Art. 517c.	[Zakres dochodzenia, pouczenia podejrzanego, przesłuchanie podejrzanego przez prokuratora]	544
Art. 517d.	[Wniosek o rozpoznanie sprawy]	547
Art. 517h.	[Sporządzenie uzasadnienia, wniesienie i rozpoznanie apelacji]	555
Art. 523.	[Podstawy kasacyjne, ograniczenia wnoszenia kasacji]	558
Art. 524.	[Termin wniesienia kasacji, ograniczenie uwzględnienia kasacji]	563
Art. 538.	[Skutek uchylecia wyroku]	564
Art. 539a.	[Podstawy skargi do Sądu Najwyższego]	567
Art. 539b.	[Termin wniesienia skargi. Wstrzymanie wykonania wyroku]	598
Art. 539c.	[Odpisy skargi]	607
Art. 539d.	[Orzeczenie Sądu Najwyższego w przedmiocie środka zabezpieczającego]	613
Art. 539e.	[Rozpoznanie skargi]	614
Art. 539f.	[Przepisy stosowane do skargi do Sądu Najwyższego]	619
Art. 540b.	[Podstawy: przestępstwo, nowe fakty lub dowody, orzeczenie TK, orzeczenie organu międzynarodowego]	624
Art. 542.	[Osoby uprawnione do złożenia wniosku; wznowienie z urzędu: podstawy, termin]	630
Art. 552.	[Podstawy żądania odszkodowania]	632
Art. 552a.	(uchylony)	642
Art. 552b.	(uchylony)	642
Art. 553.	[Samooskarżenie lub przyczynienie się do niesłusznego orzeczenia]	644
Art. 553a.	[Zaliczenie oskarżonemu okresu niesłusznego stosowania kar, środków karnych, środków zabezpieczających lub środków przymusu]	650
Art. 554.	[Właściwość i skład sądu; rozprawa]	652
Art. 555.	[Terminy przedawnienia]	658

Art. 557.	[Roszczenia regresowe Skarbu Państwa]	662
Art. 558.	[Uzupełniające stosowanie przepisów kodeksu postępowania cywilnego]	664
Art. 611u.	[Wystąpienie o wykonanie kary w państwie UE]	666
Art. 611wd.	[Wystąpienie państwa członkowskiego UE o wykonanie europejskiego nakazu ochrony]	672
Art. 618f.	[Wynagrodzenie biegłego i specjalisty oraz zwrot poniesionych przez nich wydatków]	675
Art. 632.	[Koszty przy uniewinnieniu lub umorzeniu]	682
Art. 632a.	[Wyjątkowe obciążenie kosztami oskarżonego]	685
Art. 672.	[Uzasadnienie wyroku]	687

Część II. Ustawa z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 437) – przepisy przejściowe (wyciąg) 689

Art. 20.	689
Art. 21.	690
Art. 22.	690
Art. 23.	694
Art. 24.	701
Art. 25.	702
Art. 26.	715
Art. 27.	716
Art. 28.	717

Bibliografia 719

Wykaz skrótów

Akty prawne

- dyrektywa 2012/29/UE – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Dz. Urz. UE L 315 z 14.11.2012, s. 57)
- EKPC – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.)
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 380 z późn. zm.)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.k.s. – ustawa z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 186 z późn. zm.)
- k.k.w. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.p.k. z 1969 r. – ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 13, poz. 96 z późn. zm.)
- k.p.w. – ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 395 z późn. zm.)
- MPPOiP – Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)
- nowelizacja z 2003 r. – ustawa z dnia 10 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy

- o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 17, poz. 155 z późn. zm.)
- nowelizacja z 2013 r. – ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247 z późn. zm.)
- nowelizacja z 2015 r. – ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396)
- nowelizacja z 2016 r. – ustawa z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 437)
- pr. adw. – ustawa z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 615 z późn. zm)
- p.u.s.p. – ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 133 z późn. zm.)
- p.w.k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 556 z późn. zm.)
- reg. prok. – Rozporządzenie Ministra sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz. U. poz. 508)
- reg. prok. z 2010 r. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 marca 2010 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 144)
- reg. sąd. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 czerwca 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. poz. 925)
- u.o.p.p.ś. – ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21)
- u.p.s.n. – ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 382)
- ustawa o Policji – ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 355 z późn. zm.)

Czasopisma i publikatory

- AUL – „Acta Universitatis Lodziensis”
- Biul. PK – „Biuletyn Prawa Karnego”
- EP – „Edukacja Prawnicza”
- GSP – „Gdańskie Studia Prawnicze”
- GSP-Prz. Orz. – „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa”
- KZS – „Krakowskie Zeszyty Sądowe”
- M. Praw. – „Monitor Prawniczy”
- NP – „Nowe Prawo”

OSNKW	– „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa”
OSNwSK	– „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych”
OSP	– „Orzecznictwo Sądów Polskich”
OSPiKA	– „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych”
OTK-A	– „Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Seria A”
Pal.	– „Palestra”
PiP	– „Państwo i Prawo”
PPK	– „Problemy Prawa Karnego”
Prob. Praw.	– „Problemy Praworządności”
Prok. i Pr.-wkł.	– „Prokuratura i Prawo – wkładka”
PS	– „Przegląd Sądowy”
R.Pr.	– „Radca Prawny”
St. Iur.	– „Studia Iuridica”
St. Pr.-Ek.	– „Studia Prawno-Ekonomiczne”
WPP	– „Wojskowy Przegląd Prawniczy”
ZNASW	– „Zeszyty Naukowe Akademii Spraw Wewnętrznych”
ZNUŁ	– „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego”

Inne

ETPC	– Europejski Trybunał Praw Człowieka
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
TK	– Trybunał Konstytucyjny

Uwaga! Brzmienie przepisów oznaczone *jasnym pismem pochyłym* (kursywą) dotyczy przepisów nieobowiązujących. Brzmienie przepisów oznaczone ***półgrubym pismem pochyłym*** (kursywą) dotyczy przepisów przyszłych.

Wstęp

Nowelizacja kodeksu postępowania karnego wprowadzona ustawą z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 437), która weszła w życie z dniem 15 kwietnia 2016 r., modyfikuje model postępowania karnego w kierunku przywrócenia szerszego zakresu inkwizycyjności postępowania sądowego. W tym aspekcie następuje fundamentalne odejście od reformy procedury karnej zwiększającej kontrydiktoryjność, która obowiązywała od 1 lipca 2015 r. Obecna nowelizacja, oparta na zasadzie inkwizycyjności, przywraca reguły przeprowadzania dowodów sprzed 1 lipca 2015 r. Nie stanowi natomiast całkowitego odwrócenia zmian dokonanych poprzednią reformą, gdyż w większości pozostawia uregulowania, które nie odnoszą się do kontrydiktoryjnego przeprowadzania dowodów.

Nowelizacja z 2016 r. wprowadza zmiany o niejednolitym charakterze: od zmian o mniejszej wadze do zmian zasadniczych. Te ostatnie, jak już wspomniano, dotyczą powrotu do inkwizycyjnego modelu postępowania sądowego. Mniejszym zakresem zmian objęte zostało postępowanie odwoławcze. Wprowadzono natomiast istotne zmiany co do nadzwyczajnych środków zaskarżenia oraz odszkodowania za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie. Nowelizacja z 2016 r. przywraca instytucje zwrotu sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego, a także zobowiązania prokuratora na rozprawie do przedstawienia dowodów. Dodaje też nowe rozwiązania o różnym charakterze: od upraszczających postępowanie sądowe, które nie budzą wątpliwości co do po-

trzeby ich wprowadzenia, jak np. art. 337a k.p.k., poprzez kontrowersyjne uregulowania dotyczące wykorzystania dowodów uzyskanych z naruszeniem prawa (art. 168a k.p.k.) lub dowodów uzyskanych w wyniku kontroli operacyjnej (art. 168b k.p.k.), a także kontroli procesowej (237a k.p.k.) poza zakresem podmiotowym lub przedmiotowym zgody sądu, po dotychczas nieznanym procedurze karnej środek zaskarżenia w postaci skargi na wyrok sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania (rozdział 55a k.p.k.).

Aktualną konsekwencją nowelizacji z 2016 r. jest zróżnicowany stan procesowy spraw co do zakresu i sposobu stosowania nowych i dotychczasowych przepisów. Zgodnie z zasadą „chwytania w locie” obowiązują nowe przepisy, jednak niezmienny został sposób procedowania w sprawach, w których postępowanie sądowe zostało wszczęte po 30 czerwca 2015 r. i niezakończone do 14 kwietnia 2016 r. Ponadto toczą się jeszcze sprawy, w których postępowanie sądowe rozpoczęto przed 1 lipca 2015 r. W tych sprawach mają zastosowanie przepisy wprowadzone nowelizacjami z 2013 r. i 2015 r. w zakresie, w jakim „chwyciły w locie”, i na takiej samej zasadzie stosuje się przepisy nowej ustawy. Zróżnicowany stan prawny pogłębiają wątpliwości interpretacyjne. Rozstrzygają je częściowo przepisy przejściowe. Jednak ich interpretacja też może narażać na trudności, a ponadto nie rozwiązują one wszystkich kwestii mogących pojawić się w okresie przejściowym, gdy nachodzą na siebie różne stany prawne. W tym czasie stosowanie przepisów procesowych jest szczególnie utrudnione, a ich prawidłowa interpretacja rzutuje na stabilność wydanych rozstrzygnięć. Komentarz stara się wyjść naprzeciw tym trudnościom. Wszędzie tam, gdzie dostrzeżono, że mogą pojawić się wątpliwości interpretacyjne, starano się przedstawić rozstrzygnięcie wykładnicze. Oprócz przepisów procesowych dokonano także wykładni poszczególnych przepisów przejściowych ustawy nowelizacyjnej pod kątem stosowania różnych procedur w różnych układach procesowych.

Prezentację nowelizacji z 2016 r. dokonano metodą komentarzową, w układzie kodeksowym na kilku poziomach. Na początku przedsta-

wiono zakres dokonanych zmian. W dalszej kolejności porównany został stan prawny przed i po nowelizacji. Następnie skomentowano zmienione i nowe przepisy. Zawarto także odniesienia do przepisów przejściowych w celu ustalenia zakresu stosowanych zmian. W komentarzu wykorzystano także dotychczasowy dorobek piśmiennictwa i orzecznictwa, który pozostał aktualny po nowelizacji z 2016 r.

Przytoczono dwie wersje brzmienia komentowanych przepisów: wprowadzone ustawą nowelizującą oraz poprzednio obowiązujące. Pismem pochyłym zaznaczono brzmienie albo już nieobowiązujące, albo przyszłe.

Komentarz pełni przede wszystkim funkcję przewodnika po tekście ustawy nowelizacyjnej. Przepisy procesowe mają jednak to do siebie, że tworzą naczynia połączone i nie da się ich objaśniać w oderwaniu od otoczenia normatywnego, w którym funkcjonują. Przy komentowaniu poszczególnych zmienionych lub nowych przepisów starano się więc pokazać wzajemne ich powiązania i zależności, aby całościowo przedstawić poszczególne instytucje procesowe.

Autorzy mają świadomość, że podjęli się trudnego zadania. Żywią jednak nadzieję, że zdołali mu sprostać.

Publikacja jest skierowana przede wszystkim do praktyków prawa, czyli sędziów, prokuratorów, adwokatów i radców prawnych. Stanowi też źródło wiedzy dla aplikantów zawodów prawniczych.

Część I
Komentarz do zmian w k.p.k.
wprowadzonych ustawą z dnia
11 marca 2016 r. o zmianie ustawy
– Kodeks postępowania karnego
oraz niektórych innych ustaw
(Dz. U. poz. 437)

Art. 2. [CELE KODEKSU]

§ 1. Przepisy niniejszego kodeksu mają na celu takie ukształtowanie postępowania karnego, aby:

- 1) sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności,
- 2) przez trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym oraz ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnieniu przestępstwa osiągnięte zostały zadania postępowania karnego nie tylko w zwalczaniu przestępstw, lecz również w zapobieganiu im oraz w umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego,
- 3) zostały uwzględnione prawnie chronione interesy pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności,
- 4) rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie.

§ 2. Podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne.

Art. 2. § 1. Przepisy niniejszego kodeksu mają na celu takie ukształtowanie postępowania karnego, aby:

- 1) sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba, której nie udowodniono winy, nie poniosła tej odpowiedzialności,*
- 2) przez trafne zastosowanie środków przewidzianych w prawie karnym oraz ujawnienie okoliczności sprzyjających popełnieniu przestępstwa osiągnięte zostały zadania postępowania karnego nie tylko w zwalczaniu przestępstw, lecz również w zapobieganiu im oraz w umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego,*
- 3) zostały uwzględnione prawnie chronione interesy pokrzywdzonego przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności,*
- 4) rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w rozsądnym terminie.*

§ 2. Podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne.

ZMIANY NOWELIZACYJNE, KTÓRE WESZŁY W ŻYCIE W 2015 R.

1. Komentowana norma prawna została w ostatnim czasie znowelizowana przez dwie ustawy. Przepis art. 2 § 1 pkt 1 zmieniony został przez art. 1 pkt 1 nowelizacji z 2013 r., zaś przepis art. 2 § 1 pkt 3 – przez art. 20 pkt 1 u.o.p.p.s. W konsekwencji art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k. został ukształtowany w ten sposób, że w miejsce zakazu ponoszenia przez osobę niewinną odpowiedzialności wprowadzono zakaz ponoszenia odpowiedzialności przez osobę, której winy nie udowodniono. Zasada trafnej reakcji została ukształtowana we wskazany sposób w związku z koniecznością dostosowania jej do zmienionych reguł postępowania dowodowego.

ZAKRES ZMIAN DOKONANYCH NOWELIZACJĄ Z 2016 R.

2. Zmiana art. 2 dokonana nowelizacją z 2016 r., jak wynika z uzasadnienia projektu wskazanego aktu prawnego, miała na celu dostosowanie zasady trafnej reakcji karnej do modelu postępowania, w którym w za-

kresie ustalania prawdy materialnej główną rolę pełnić ma sąd, a nie strony postępowania, gdyż – jak wskazuje ustawodawca w tym zakresie – u założeń zasady trafnej reakcji karnej (art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k.) leżało do tej pory obciążenie materialnym ciężarem dowodu wyłącznie oskarżyciela. Zmiana nowelizacyjna wskazanego przepisu jest silnie związana z przywróceniem zasady inkwizycyjności postępowania sądowego w zakresie postępowania dowodowego. Taki zapis ustawowy (w ujęciu ustawodawcy – uzasadnienie) można zatem odczytać dwojako: po pierwsze, jako nakaz pełnego respektowania zasady prawdy materialnej, co było do osiągnięcia również bez ingerencji w zasadę trafnej reakcji, oraz po drugie, jako obowiązek dążenia przez organy postępowania jurysdykcyjnego do ustalenia stosunku danej osoby do sprawstwa czynu (może to spowodować nakładanie na sądy obowiązku wszechstronnego wyjaśnienia sprawy, co miało miejsce przed nowelizacją z 2013 r.).

ZASADA TRAFNEJ REAKCJI

3. W ujęciu ogólnym zasadę trafnej reakcji określa się mianem zasady sprawiedliwości (por. J. Skorupka, *Sprawiedliwość jako zasada procesu* (w:) J. Skorupka, *O sprawiedliwości procesu karnego*, LEX/el. 2013). Zasada trafnej reakcji, ogólnikowo ujęta w przepisie, musi być interpretowana przez odwołanie się do norm kodeksu karnego. Co więcej, niezbędne jest jej rozumienie przez pryzmat zasady prawdy materialnej ujętej w art. 2 § 2 k.p.k. W pierwszej kolejności podnosi się, że sprawca przestępstwa ma zostać wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej. Uwzględniając art. 53 k.k. narzucający zakaz przekraczania przy stosowaniu kary stopnia winy, który – jak to ujmuje się w literaturze – oznacza jedynie górny limit dolegliwości, a nie konieczność orzeczenia kary odpowiadającej stopniowi winy (W. Wróbel (w:) *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, t. 1, *Komentarz do art. 1–116 k.k.*, red. A. Zoll, Kraków 2004), należy sformułować założenie, że dolegliwość nie musi odpowiadać stopniowi winy, byleby nie przekroczyła tego pułapu. Wychodząc z tego założenia, wskazać należy, że sformułowane w piśmiennictwie (M. Cieślak, *Polska procedura karna. Podstawowe założenia teoretyczne*, Warszawa 1984, s. 213–214) stanowisko, iż zasada ta oznacza cztery dyrektywy, a mianowicie:

Niniejsza publikacja to kompleksowy i pogłębiony komentarz do zmian kodeksu postępowania karnego i przepisów przejściowych, obowiązujących od 15 kwietnia 2016 r.

Nowelizacja kodeksu postępowania karnego modyfikuje model postępowania karnego w kierunku przywrócenia inkwizycyjności postępowania sądowego. W tym zakresie następuje fundamentalne odejście od reformy procedury karnej zwiększającej kontradyktoryjność, która obowiązywała od 1 lipca 2015 r. Wprowadzono także istotne zmiany w zakresie nadzwyczajnych środków zaskarżenia oraz odszkodowania za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie. Dodano uregulowania dotyczące wykorzystania dowodów uzyskanych z naruszeniem prawa (art. 168a k.p.k.), dowodów uzyskanych w wyniku kontroli operacyjnej (art. 168b k.p.k.) lub kontroli procesowej (237a k.p.k.) poza zakresem podmiotowym lub przedmiotowym zgody sądu oraz dotychczas nieznaną procedurze karnej środek zaskarżenia w postaci skargi na wyrok sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania (rozdział 55a).

Komentarz wychodzi naprzeciw trudnościom związanym z nakładaniem się na siebie różnych stanów prawnych. Oprócz przepisów procesowych dokonano także wykładni poszczególnych przepisów przejściowych ustawy nowelizacyjnej pod kątem stosowania różnych procedur w różnych układach procesowych.

Prezentacji nowelizacji z 2016 r. dokonano metodą komentarzową w układzie kodeksowym na kilku poziomach. Na początku przedstawiono zakres zmian. W dalszej kolejności porównany został stan prawny przed nowelizacją i po niej. Następnie skomentowano zmienione i nowe przepisy. Zawarto także odniesienia do przepisów przejściowych w celu ustalenia zakresu wprowadzonych zmian.

Publikacja jest skierowana przede wszystkim do praktyków prawa, czyli sędziów, prokuratorów, adwokatów i radców prawnych. Stanowi też cenne źródło wiedzy dla aplikantów zawodów prawniczych.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

